

Oikeusministeriö
oikeusministerio@om.fi

Viite: Lausuntopyyntö 223.5.2012, OM 12/41/2007

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi, käsittelyn joutuisuutta ja oikeussuojaa käsittelyn viivästyessä koskevaksi lainsäädännöksi

Ehdotettu lakimuutos koskee viranomaisten hallintopäätöksellä ratkaistavien asioiden käsittelyä. Luonnoksessa edellytetään, että viranomaisen on määriteltävä keskeisissä asiaryhmissä odotettavissa oleva käsittelyaika asianosaisen oikeutta, etua tai velvollisuutta koskeville asioille. Viranomaisen on myös annettava asianosaiselle tämän pyynnöstä kirjallinen arvio päätöksen antamisajankohdasta (käsittely-aika-arvio).

Lisäksi luonnoksessa on ehdotus uudesta oikeussuojakeinosta, viivästysvalituksesta, joka olisi hallintokäyttölaissa säädettävin edellytyksin asianosaisen käytössä. Ehdotuksen mukaan asianosainen saa tehdä valituksen hallintoasian käsittelyn viivästymisestä sillä perusteella, että käsittelylle laissa säädetty määräaika tai hallintolain 23 §:n 2 momentissa tarkoitettu käsittelyaika arvio on ylitetty. Viivästysvalitus tehdään sille valitusviranomaiselle, jolta haetaan valittamalla muutosta asiassa tehtävään hallintopäätökseen. Valittajan ovat viivästysvalituksessa esitettävät perustelut, miksi käsittelyn kokonaiskesto on muodostunut kohtuuttoman pitkäksi.

Hämeen liitto toteaa lausuntonaan, että käsittelyn viivytyksettömyyttä koskeva vaatimus on vahvistunut sekä EY-direktiivien perusteella että kansalliseen lainsäädäntövaltaan kuuluvissa asioissa. Esitetyt lakiehdotukset tukevat em. vaatimusta ja vahvistavat voimassa olevan lainsäädännön (mm. perustuslaki 21§, valtion virkamieslaki 750/1994 ja laki kunnallisesta viranhaltijasta 304/2003, hallintolaki 23 §) tavoitetta parantaa asianosaisen asemaa ja oikeusturvaa.

Hallintoviranomaisille ehdotettu uusi velvoite määritellä ja julkaista odotettavissa olevat käsittelyajat on siten oikeansuuntainen, eikä merkittävästi muuta nykyistä käytäntöä, sillä useat viranomaiset ovat jo tällä hetkellä asettaneet ajallisia tulostavoitteita. Ehdotus on myös omiaan yhdenmukaistamaan toimintamalleja edellyttämällä määräaikojen toteutumisen seurantaa.

Ehdotetun määrittelyvelvollisuuden piiriin kuuluvat asiat määräytyvät kolmen kriteerin perusteella a) asia koskee asianosaisen oikeutta, etua tai velvollisuutta b) se ratkaistaan hallintopäätöksellä ja c) se kuuluu viranomaisen toimivaltapiirissä keskeiseen asiaryhmään. Jonkun oikeudesta tai edusta päättäminen tarkoittaisi sen asian ratkaisemista, voiko henkilö saada vaatimansa oikeuden tai edun. Etu voi olla esimerkiksi sosiaalietuus tai valtionavustus. Toisaalta kyse voi olla velvoittavan päätöksen tekemisestä kuten myönnetyn edun takaisinperinnästä.

Asiaryhmiä ja harkintavaltaa käsittelyajan kohtuullisuuden määrittelyssä on syytä edelleen täsmentää, jotta lain soveltamisessa syntyy käytäntöjä, joiden myötä kansalaisten yhdenvertainen kohtelu voidaan turvata.

Ehdotuksella uudesta oikeussuojakeinosta, viivästysvalituksesta, pyritään esitettyjen perusteluiden mukaan siihen, että valitusmenettelyihin valikoituvat jatkossa sellaiset tapaukset, joissa on todellista oikeusturvaintressiä. Huomionarvoista on myös, että valitusoikeuden käyttäminen edellyttää asianosaisilta aktiivisia toimenpiteitä ja valituksen perustelemista. Nämä lähtökohdat ovat viivästysvalitusten määrän arvioinnin kannalta keskeisiä, ja pitänevät valitusten määrän kohtuullisena.

Muilta osin Hämeen liitolla ei ole huomautettavaa hallituksen esitykseksi käsittelyn joutuisuutta hallinnossa ja oikeussuojaa käsittelyn viivästyessä koskevaksi lainsäädännöksi.

Hämeen liitto

Matti Lipsanen
maakuntajohtajan sijainen

Eija Väättäinen
vs. hallintopäällikkö